

KS. JAN PIKUL

Gorlice

PAN JEZUS W WIEZIENIU

Gorlice są miastem położonym w Beskidzie Niskim na granicy Podkarpacia i właściwych Karpat, u zbiegu dwu rzek: Ropy i Sękówki, na wysokości ok. 291 m npm. Miasto założył w połowie XIV wieku Dersław Karwacjan¹. Wtedy też zapewne powstała w Gorlicach parafia². Pierwotny kościół parafialny dwukrotnie spalony pożarami miasta w 1799 i 1873 roku, został zastąpiony nowym, neorenesansowym, wybudowanym w latach 1878—1892 według projektu O.F.M. Pavniego. W czasie działań wojennych w 1915 r. został poważnie zniszczony, a następnie w latach 1921—31 odbudowany. Po drugiej wojnie światowej powtórnie odnowiony w latach 1959—1968³.

W kościele tym pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny — znajduje się łaskami słynąca statua Chrystusa. Jest to pełnoplastyczna, naturalnej wielkości (164 cm), drewniana

figura barokowa. Przedstawia Chrystusa ubiczowanego i przywiązanego do słupa. Jego nagie ciało, przepasane przepaską, pełne jest ran — śladów biczowania. Ręce skrępowane końcami łańcucha zwisającego z szyi, są przywiązane do kamiennego słupa. Głowa, podniesiona ku górze, skłonięta nieco na prawe ramię, ukazuje twarz pełną cierpienia.

Twórca gorlickiej statuy Chrystusa nie jest znany. Jej powstanie datuje się na połowę XVII wieku. Początkowo miejscem kultu cierpiącego Jezusa była stojąca w odległości ok. 25 m od południowej ściany ówczesnego kościoła muryrowana, kryta gontem, barokowa kaplica. Kaplica była dwupoziomowa: w górnej części był ołtarz z obrazem przedstawiającym zdjęcie z krzyża, w dolnej

¹ J. Barut, *Szkice z dziejów miasta Gorlice*, w: „Nad rzeką Ropą”, praca zbior. pod red. Z. Zarneckiej, Kraków 1962, s. 101.

² Tamże, s. 113.

³ Archiwum Parafialne w Gorlicach, *Liber Memorabilium* — Kronika parafii Gorlice.

ołtarz Matki Bożej Bolesnej. W dolnej kaplicy zwanej „Więzieniem” stała na środku figura Chrystusa u słupa ⁴.

Kaplica została ufundowana przez niejakiego Cieślaka ok. 1700 r. ⁵ Poświęcenia jej dokonał biskup krakowski Kazimierz Łubieński między rokiem 1701 a 1705 ⁶. W czasie pożarów miasta i kościoła w 1799 i 1874 roku kaplica „Więzienia” ocalała, choć wokół niej szalały płomienie. Po pożarach oraz podczas budowy nowego kościoła w latach 1878—1890 kaplica pełniła rolę zastępczego kościoła parafialnego. Pierwsza wojna światowa, a zwłaszcza bitwa pod Gorlicami w maju 1915 r. zamieniła miasto i nowy kościół w ruinę. Została uszkodzona górna kaplica „Więzienia”, ale dolna z figurą Pana Jezusa ocalała. I znowu „Karcer”, jak nazywano tę kaplicę, stał się dla Gorliczan zastępczym kościołem. Kiedy w roku 1925 zakończono powojenną odbudowę kościoła, przeniesiono doń statwę Chrystusa i umieszczono ją w nawie północnej, w starej, drewnianej ambonie. Górną, uszkodzoną kaplicę „Więzienia” wówczas rozebrano, a dolną zasypano ziemią. Od roku 1965 pamiątkowa tablica wmurowana w ogrodzenie kościelne, wskazuje miejsce gdzie znajdowała się kaplica „Więzienia” Chrystusa. W czasie remontu kościoła w 1959 r. usunięto starą ambonę, a statwę Pana Jezusa przeniesiono na prowizoryczny ołtarz.

W roku 1961 ówczesny proboszcz ks. Franciszek Gawlik, pochodzący z sąsiedniej Moszczenicy i wychowany w wielkim kulcie gorlickiego Chrystusa w Więzieniu, oddał figurę do konserwacji. Krakowski konserwator Zbigniew Jaskowski zdjął ze statuy 9 warstw przemalówek olejnych, odkrywając pierwotną polichromię oraz przeprowadził impregnację drewna. Równocześnie zmieniono aureolę nad głową Chrystusa. Po konserwacji umieszczono figurę w nowym ołtarzu gorlickiego kościoła parafialnego, przy jednym z filarów między nawą główną a północną. Nowy ołtarz projektował inż. Jan Budzidło. Ołtarz ten wykonany wyłącznie z kamienia i żelaza, podkreśla swą surowością cierpienie Zbawiciela i dobrze harmonizuje z architekturą wnętrza kościoła. Poświęcenia nowego ołtarza dokonał biskup tarnowski Jerzy Ablewicz dnia 31 marca 1963 roku ⁷. Nowy ołtarz stał się odtąd ośrodkiem kultu Pana Jezusa w Więzieniu, który to kult trwa nieprzerwanie od niemal trzech stuleci. Już w ubiegłych wiekach do kaplicy „Więzienia” Chrystusa przybywali nie tylko gorliczanie i lud pobliskich parafii, ale również wierni z dalekich okolic, nawet z Czech, Słowacji i Węgier. Tu wstępowały też pielgrzymki zdążające do Kobylanki — o czym wspomina w swym pamiętniku ks. Wojciech Michna, wikariusz gorlicki w latach 1845—46 ⁸. W czasie obu wojen światowych i w trudnych chwilach powojennych kult Pana Jezusa cierpiącego stawał się potrzebą serc i ciągle wzrastał.

Po uroczystości poświęcenia nowego ołtarza w marcu 1963 r. kult ten wzbogacił się o nową jeszcze formę: na mocy zezwolenia Biskupa Ordynariusza Tarnowskiego odbywają się odtąd w każdy wtorek, rano i wieczorem, specjalne nabożeństwa ku czci Pana Jezusa w Więzieniu. Jest to Msza św. wystawienie Najświętszego Sakramentu w puszcze, Litania do Przenajdroższej Krwi Chry-

⁴ Archiwum Diecezjalne w Przemyślu, Status Ecclesiae Parochialis in Oppido Gorlice sub tempus Visitationis Generalis Die 18-va Mensis Maji Anno D-ni 1767 conscriptus, rkps 293, s. 37.

⁵ Ks. Franciszek Gawlik znał dokument z dnia 27 VIII 1715 r., w którym właściciel połowy Gorlic Łętowski przekazywał burmistrzowi Kuligowiczowi sukcesję po śp. Cieślaku w zamian za troskę o kaplicę Więzienia, por.: LM.

⁶ Por.: ADP, Status Ecclesiae...; Z. Szostkiewicz ks., *Katalog biskupów obrządku łacińskiego przedrozbiorowej Polski, Rzym 1954*, s. 115.

⁷ Por.: LM.

⁸ Por.: Odpis pamiętnika ks. Michny dokonany przez Józefa Baruta, Kancelaria Parafialna w Gorlicach.

stusa, specjalna modlitwa do Jezusa cierpiącego oraz błogosławieństwo Najświętszym Sakramentem. W czasie wtorkowych nabożeństw, a także przy innych okazjach, śpiewana jest pieśń do Pana Jezusa w Więzieniu ułożona przez ks. Władysława Wójtowicza, do której melodię skomponował w roku 1963 ks. Teofil Górnicki.

W Roku Jubileuszowym 1974 do gorlickiego sanktuarium przybywały liczne pielgrzymki. Od tego czasu parafia gorlicka w każdą pierwszą niedzielę W. Postu oddaje cześć Chrystusowi uwięzionemu. Na uroczystą sumę przybywa wtedy duchowieństwo i wierni okolicznych parafii. Jak przed 300 laty, tak i dziś szukają tu miłosierdzia i pomocy Bożej oraz dziękują za otrzymane łaski.